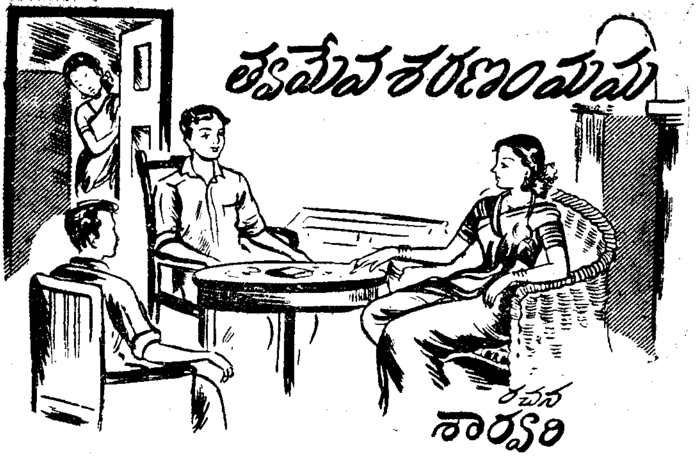

వెన్నెల కాస్తుంది. ఉన్నతస్థలాలు, విశాలమైన ప్రదేశాలు మాత్రమే వెన్నెలల్ని అనుభవిస్తాయి. గాలివీస్తుంది. అదీ అంతే ఇరుకుప్రదేశాల్ని, గుహల్ని వెన్నెలలుగానీ, మలయపీచికలుగానీ స్పృశించవు. స్పృశించలేవు. ఆనందం, సంతోషం అనేవి పరిణతి చెందిన హృదయాల్ని మాత్రమే స్పృశించి రంజింప చేస్తాయి. చీకటిగా, ఇరుకుగావుండే మనసులు ఆనందాలకు, అనురాగాలకు దూరం అవుతాయి.

జానకి అలాంటి అభిప్రాయాలు వెలిబుచ్చినప్పుడు నామనస్సు ఎందుకోగాని చివుక్కుమనేది. మనస్సు చాలా ఇరుకుగా, బాధగా ఆలోచించేది. నాభావాలు నాలోనే మంటలు రేపేవి. ఉద్రిక్త పడేదాన్నికూడా నేమో. అయితే జానకికన్న కొంచెం వయస్సులో పెద్దదాన్ని కావడంవల్ల తమాయించుకుని, బరువైన ఆలోచనలను క్రిందికిదింపి హృదయం తలిక వరచుకునేదాన్ని. జానకికి ఆలోచన తక్కువ ఆవేశం, ఎక్కువ. నాకు తెలిసినంతలో, ఆమె ఏ విషయాన్నిగురించి అంత తీక్షణంగా ఆలోచించదు. బహుశా ఆలోచించలేదేమో కూడా, ఎదగనిమనస్సు, ఎదుగుతున్న సౌందర్యం, అబ్బినచదువు, జానకిని కొంచెం గర్విష్టిగానే తయారుచేశాయి. తనమనస్సు చాలా ఉన్నతమైందనీ; తన నిర్ణయాలు, ఆలోచనలువింతే క్రమబద్ధమైనవని అందరు అనుకోవాలని ఆమెవాంఛ. అలాగా అనుకుంటారని తను అనుకునేది. తన సౌందర్యం సాటిలేనిదని, తన సౌందర్యాన్ని ఆరాధనీయంగా చేసుకోగల యువకులు వేనకువేలు వుంటారని ఊహించుకుని, ఉబ్బొంగిపోయేది. యవ్వనపు పొలిమేరల్లో అడుగిడుతున్న ప్రతిస్త్రీ అనుకున్నట్లుగానే జానకి అనుకుంది.

వొచ్చిన చిక్కల్లా ఆమె ఆశించినంతగా- కొంచెం తక్కువగానైనా, కనీసం ఆశించినట్లుగా జరగక పోవడంతో, జానకి సౌందర్యాన్ని వేనకువేల యువకులు కాదుగదా కనీసం ఒక్కరైనా ఆశించలేదు. ఆమె సౌందర్యాన్ని ఏఒక్కరూ, యువకశిఖామణి అనుకోబడేవాడు అంగీకరించి, తన హృదయాన్ని విప్పి, ప్రేమలో ఆమెను లీనం చేసుకోటానికి ప్రయత్నించ లేదు. జానకి ఆశించినట్లుగా జరక్కపోవడంతో ఆమె అభిమానం దెబ్బతిన్నది. చదువుమీద విరక్తికలిగి అదీ మానేశింది. తన సౌందర్యమే తనను నాశనం చేసిందని అభిప్రాయం.

అయినా జానకి నాస్నేహితురాలు. చాల చిన్నతనంనుండీ యిద్దరం కలిసి కట్టుగావుండేవాళ్ళం. కలిసి చదువుకున్నాం. అనేకవిషయాలు యిద్దరమూ కలిసే ఆలోచించేవాళ్ళం. పెద్దవాళ్ళమయి, పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుని...,యిలా

సంసారం అంతా మాదృష్టిలో చలనచిత్రంలా తిరిగి పోయేది. అలాంటి విషయాల్ని గురించి ఆలోచిస్తున్నప్పుడు జానకి పొందే ఆనందం చెప్ప శక్యంగాదు....

మూడు సంవత్సరాలలో పెద్దమార్పు లేవీ రాలేదు. నేను కాలేజీలో చేరాను. కాలేజీ జీవితంగురించి జానకి నే చెప్పగా విని ఆనందించేది. నిజంగా అది ఓరకమైన స్వర్గమనీ, అక్కడ అందని ఆనందం వుందని ఆమె వూహ. ఎలా కాదని చెప్పేది? ఒకవేళనే చెప్పినా జానకి వినేస్థితిలో వున్నదా? ఆమె కలల్ని భగ్నంచేయడం యిష్టంలేక, 'నీకలలు యదార్థాలుకాదు' అని నేనెన్నడూ సాహసించలేదు.

జానకి యిల్లు మరీ బజారుతల కావడం వల్ల గొప్ప చిక్కే వచ్చిపడ్డది. రెండంతస్తుల మేడమీద నిలబడి వొచ్చిపోయే కుర్రాళ్ళని చూస్తూండేది. పెద్ద పెద్ద గదులు, ఉయ్యాల బల్లలు, రేడియో, కుషన్సు అన్నీ, అన్నిరకాల నాగరీకపు అలంకారాలు ఆ యింటికి వున్నాయి. జానకి వాటిని అనుభవిస్తుంది. మేం కాలేజీకి వెళ్ళేవేళకి చక్కగా ముస్తాబై, ఏ బెంగుళూరు షిఫాన్ చీరో కట్టు కొని పోర్టికోలో నిలబడి, వోరగా వొచ్చేపొయ్యేవారిని చూస్తుండేది. చాలమంది మగ విద్యార్థులు అటే పోవడంవల్ల ఆమె ఆనందానికి అంతువుండేది కాదు. నాకు చెడ్డ చిరాకు పుట్టుకొచ్చేది జానకినిచూచి ఆమె ప్రవర్తనచూచి. 'అలాచూడడం తప్పు. అందువల్ల మనకి వొరిగేది ఏమీలేదు' అనిచెప్పాను కూడా. కానీ జానకి విన్నదా. వింటదా జానకి. తన ఆనందానికి నేను అడ్డుపడుతున్నానని చూచాయగానే తెలియజేసింది. నాకే మనస్సు చివుక్కుమని వూరుకున్నాను.

ఓరోజు సాయంత్రం కాలేజినుండి వొస్తున్నప్పుడు జానకి పిలిచింది, 'బాడ్‌మింటన్' ఆడుకుందామని. అదీ అప్పుడప్పుడు మాకు అలవాటే. అయితే నాకు బాగా తీరికగావున్న రోజుల్లో, సెలవరోజుల్లో చేసేపని. అయినా జానకి ఆహ్వానాన్ని తిరస్కరించలేదు. నాకూ మనస్సు చీకాకుగావుండి 'సరే' నన్నాను.

'ఈవేళ ప్రేమెమండనీగా ఆడాలి....తెలుసా' అన్నది 'ఓ తెలియకేం' అనుకున్నాను. ఓ చిరునవ్వు విసరి.

ఆట ఆడుతున్నప్పుడు జానకి విచిత్రంగా ప్రవర్తించడం మొదలెట్టింది. నవ్వడం, అరవటం, అప్పుడప్పుడు ఇంగ్లీషు ముక్కలు వొచ్చీ రానివి వొదలడం. నాకేమీ అర్థం కాలేదు. అవకాశం వొచ్చినప్పుడు, లేనప్పుడు ఎలాగో సందుచేసుకుని, బంతితీస్తున్నట్లు తల వొంచి ఆప్రక్క గదివేపు పదేపదే చూడ్డం సాగించింది. ఏమిటి దీనిచేష్టలు చెప్మా! అనుకున్నాను. తీరా చూద్దునుకదా, కిటికీకి అవతల ఎవరో యువకుడు కూర్చుని, గదిలో ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటున్నాడు. దగ్గరగా పిలిచి అడిగాను జానకిని: 'ఎవరే ఆ నలకూబరుడు' అని.

'ఏయ్. పారూ!' అని కళ్ళురిమింది. నవ్వుతూ—నాకు మండింది. 'పారూ ఏమిటి నీతలకాయ, నాకెవరూ దేవదాసు లేడులే. సరీగా పార్వతీ అను' అన్నాను. తన దేవదాని వెక్కిరిస్తున్నానని కోపంవచ్చింది పాపం. ఆకోపంలో ఒంతిని విసిరికొట్టింది. అదృష్ట వశాత్తూ అదివెళ్ళి ఆ నలకూబరుడి గదిలో దూరింది, ఆటకట్టింది.

ఎలా దాన్ని తిరిగి సేకరించడం అన్నది సమస్య అయింది. నేను వెళ్లి అడగను. జానకి వెళ్ళి అడుగుదామంటే, అడగాలనే దానికి వున్నది, కాని నన్నుచూచి సిగ్గుపడి పోయింది. అలా లాభంలేదని నేవెళ్లిపోయాను.

మరునాడు చెప్పింది జానకి జరిగిన సంగతంతానూ. తెల్లవారేసరికి కబురెట్టింది రమ్మని. వెళ్ళాను. కాఫీగ్రాయిచ్చి అన్నది.

'ఆయన....ఆయనేక్రింద గదిలోలేడూ.... ఆయన ఎంతమంచి వాడనుకున్నావే....?'

ఘనతవల్లనే అగ్రస్థానం

ప్రతీ షాపులోను దొరకును.

'ఉహూ! అల్లాగా, నాకుతెలీదే!' అన్నాను.

'అదిగాదే పార్వతీ! నీకు కోపంరాకుండా వుంటే చెప్తాను. నిన్న నువ్వు వెళ్ళావా! చాలా సేపు ఆలోచించాలే. దాసీదాన్ని పంపుదామా, నేనే వెళ్ళి అడగనా అని. దాసీని పంపితే ఏమైనా అనుకోగలడని, అది అట్టే మర్యాదయిన పద్ధతి కాదనుకొని తెగించి వెళ్లాను.'

అల్లా చెబుతుంటే జానకి పరవశమై పోతోంది. ఆమెకు పురుషానుభవం లేదు. ఎవర్నీ ఎరుగదు. స్నేహంలో ఎవరితోనూ యువకులతో మాట్లాడి ఎరగదు. ఈనాటి యువకుల ప్రవర్తనలకు జానకి కొత్త.

'వెళ్ళి....ఏమండీ' అని పిలిచాను.

'ఎవరూ, రావచ్చు' అన్నాడు.

'వెళ్ళేను, నాకుఆయన్నిచూస్తే తగనిసిగ్గు, భయంవేసింది. నోటమాట రాలేదు. ఆయన గారి మొఖం లోకి చూడలేకపోయాను దగ్గరగా....'

'ఏం అంత వికారంగా వుంటాడా?!-' అన్నాను.

'ఏమిటే పారూ ఆమాటలు. మర్యాదా, మన్ననా లేకండా' అని కోప్పడ్డది నన్ను....

'కూర్చోండి. నిలబడే వున్నారే!' అన్నాడు.

'నేను కూర్చోలేక పోయాను'

'అప్పుడు ఆయనే స్వయంగా, తనచేత్తో నీచేయి పుచ్చుకొని కూర్చోబెట్టాడు. అవునా?' అన్నాను కోపంగా జానకి ముఖంలోకి చూస్తో....

నాముఖంకేసి చూడకండానే పరవశంతో చెప్పుకునిపోతున్న జానకి 'నిజం' అని చెప్పింది.

రంగం చాలవరకు వొచ్చింది. స్మృతి మించితే రాగాన పడుతుంది. ఎలాగైనా జానకిని ఒకమార్గంలో పెట్టాలను కున్నాను. అనుకున్నానేగాని ఆ చరణలో పెట్టలేక పోయాను. ఎలా పెట్టగలను. వ్యవధి ఏదీ! మూడోరోజుకల్లా పిడుగులాంటి వార్త రానే వొచ్చింది. 'జానకి కనిపించడంలేదు 'అని. అర్థరాత్రివేళ అమాంతంగా క్రిందిగదికి 'టులెట్' బోర్డు తగిలించవలసి వచ్చింది.

★

కొన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానాలు కుదరవు. నేను చేసే ప్రతిపనీ మరొకరికి, లేక అందరికీ అంగీకారం కావాలని నేననుకోవడంలో అర్థం వుంది. అలాఅందరూ అంగీకరించక పోవడంలో, దోషం వక్రం లేదనుకుంటాను. నాకు ఎంత ఆలోచించినా వరూధినిలాంటి అందాల అప్సరస పిచ్చి పిరికి బ్రాహ్మణ్ని మొదటి చూపులోనే ఎందుకు, ఎలా ప్రేమించ గలిగిందో తెలియలేదు. డెస్డిమోనావంటి సౌందర్యరాజ్ఞి అందవికారి అయిన నీగ్రో ఒథెల్లోను ఎందుకు ప్రేమించిందో తెలియలేదు. ఒక సంవత్సరం

పాటు ఆలోచించాను. సమాధానం దొరకలేదు. వారి వారి మనసులు అందుకు అంగీకరించాయి. అందుకు యితరుల దృష్టి నిర్ణయం. నిర్ణయం కాదని సమర్థించుకున్నాను. 'ప్రేమ' నిజంగా మనుషుల్ని పిచ్చివాళ్ళను చేస్తుంది. అనాలోచితుల్ని చేస్తుంది. అదే మాజానకి విషయంలోనూ....ముక్కు మొహం, సరిగా తెలియని ఓయువకుణ్ణి ప్రేమించింది అంటే అర్థంలేదు. కాని అర్థంవుంది. అతనెవరో ఆమె ఎరగదు. అతని పుట్టు పూర్వోత్తరాలు గానీ, అతని మంచిచెడ్డలుగానీ, ఏవీ జానకికి తెలీవు. అతన్ని చూచిన మొదటిసారే అతనంటే మనసుపడ్డది. మక్కువచూపింది.అతను జానకివంటి దానిచే ప్రేమింబడ అనర్హుడని నేనెలా చెప్పగలను. లోపల అనుకునేదాన్ని 'జానకి పొరపాటుపడింది' అని 'పాడుపని చేసింది' అని. అదేమాటపైకి జానకితో అనగలనా? అంటే జానకి ఉపేక్షించగలదా?

ఎంత సమాధానం చెప్పుకున్నా జానకిచేసిన పనిని నేనుగాసమర్థింలేకపోయాను. పార్వతిని జానకి స్నేహితురాల్నిఅవడంకారణంగాఆమె మంచిచెడ్డల్ని విమర్శించే హక్కు నాకున్నది. అయినా మించిపోయింది.

జానకి తలిదండ్రుల్ని ఓదార్చడం దుస్సాధ్యం అయింది. కన్నీరు మున్నీరుగా ఆ తలిదండ్రులు ఏడుస్తోంటే నాహృదయం ద్రవించేది. వాళ్ళబాధ జానకికి అర్థంగాదు. పితృహృదయం, మాతృప్రేమ ఆమె తెలుసుకోలేదు. తెలుసుకున్నదే అయితే అలా వెళ్లిపోతుందా? ఒకవేళ ఏ ఉద్రేకాలకో లొంగి వెళ్ళిపోయినా తిరిగిరాకుండా వుండగలదా?

జానకి తిరిగిరాలేదు. సంవత్సరం గడిచింది. ఆమెనుగురించి మర్చిపోవాలని అనేక మార్గప్రయత్నించాను. ప్రయత్నించిన కొలదీ మనస్సులో మరో తిష్టవేసింది. జానకిరూపం కళ్ళలో మెరిసేది. అంత పచ్చటిశరీరం కాకపోయినా, పల్చటి అందమైనశరీరం. ఆమె మామూలుగా కట్టుకునే రోజారంగు సిల్కు పరికిణీ, ఆకుపచ్చవోణీ, తెల్లటి జాకెట్, కాటుకకళ్లు, ఎర్రటిపెదాలు....అన్నీ కళ్ళలో, కనిపించేవి. 'పాపం...జానకి' అనుకునేదాన్ని ఏంచేస్తుందో నాస్నేహాన్ని వొదిలి, కనిపెంచి, పెద్దదాన్నిచేసిన తలిదండ్రుల్నే వొదిలిన జానకికి నాస్నేహం ఏ లెక్కలోది?

ఒకరోజు అనుకోకుండా జానకినుండి ఉత్తరం వచ్చింది. సంవత్సరం రోజులు గడచాక పార్వతిని జ్ఞాపకంవొచ్చాను కామాల్సు. పోనీ యిప్పటికైనా జ్ఞాపకంవొచ్చాను.అయినా తన కొత్త మోజులో నాలాంటి వ్యక్తులు ఎందుకు తలపుకు రావాలి? ఏప్రశాంతమైన ప్రదేశంలోనో,ఏనదీతీరాల్లోన్నో,సెలయేటి తటాల్లోన్నో చిన్న పర్ణశాల వేసుకుని, ప్రేయ ప్రియుడు చల్లగాలి అనుభవిస్తో, సెలయేటి నీరుతాగుతో, చెట్లపండ్లు తింటో, విలాసంగా, వినోదంగా, ఆనందాన్ని అనుభవిస్తున్న జానకిని—అలా వూహించుకున్నప్పుడు చప్పున అసూయ కలిగింది నాకు. జానకి అనుభవాలు నావెందుకవుతాయి? ఆత్రతతోటే ఉత్తరం విప్పాను.

పారూ!

నన్ను క్షమిస్తావుకదూ! నన్ను క్షమించగలిగింది నీవొక్కదానివే నని నా నమ్మకం. నేను చేసింది చెడ్డపని అని నువ్వు అంటావుకదూ! యింకా అలానే అంటావని నాకు తెలుసు. నీకు పెళ్ళయి, ఒక యింటిదానివయినప్పుడుగాని నీకు తెలిసిరాదు. అప్పుడు అంటావు 'జానకి మంచిపనే చేసింది' అని. నేను చాలా సుఖంగావున్నాను. ఇంతఆనందంగా నాజీవితం వుంటుందని నేనెన్నడూ ఆశించలేదు. ముకుందం చాలా మంచివాడు. అంటే ఆరోజున నువ్వు చూస్తివే-ఆయన. నాకోసం ఏమైనా చేస్తాడు. నేనంటే ప్రాణం. నన్ను చూడందే ఒక్కక్షణం వుండలేరు పాపం.... ఇంటిమీద మనసుకలిగినా- నేనంటే అంత ప్రేమగావుండే ముకుందాన్ని వొదిలి ఎలా రాగలను! రాలేను. అందుకే క్షమించు....

నేనెక్కడ వున్నదీ నీకు తెలియనియ్యను.... ఇలాగే ఉత్తరాలు రాస్తుంటాను.

నీ జానకి'

నా జానకి ఎందుకవుతుంది. ముకుందం జానకి అనుకున్నాను. కనీసం తన తలిదండ్రుల సంగతి ప్రస్తావించనందుకు నాకు యించుక కోపం వచ్చినమాట వాస్తవం. అయినా తనకే లేనిప్రేమ నాకేమిటి?

జానకి అందరివంటి స్త్రీ కాదు. ఆమెకు చదువు తక్కువైనా మహా పెద్దచదువులు చదివినవారు చేస్తారనే ఘనకార్యం తనే చేసింది. అదే స్వర్గం అనుకుంటుంది. తనుపొందేవే స్వర్గసౌఖ్యాలు అనుకుంటుంది. ఎవరు ఎందుకు కాదనాలి?

★

ఆడవాళ్ళ మనసులు అగమ్యం. ఒకందాన అర్థంగావు. పగటికలలు కనడంలో వాళ్ళకుమించిన చెయ్యివుండదు. జానకికన్నవి నిజం నూటికినూరుపాళ్ళు పగటికలలే. ఉన్నత కుటుంబంలో పుట్టింది. సంపన్నంగానే పెరిగింది. యవ్వనం పొడ సూపేదినాల్లో ఆశించింది. విలువగలబట్టలు. ఉన్నతుడైన భర్త. ఊహించగలిగినన్ని అనుభవాలు. లోకంలో తనలాంటి అదృష్టవంతులు ఏ కొందరోగాని వుండ రనుకున్నది. నిజమేమరి! కాలం కనికరించి వున్నట్లయితే జానకి మంచిభర్తను పొందగలిగేది. ఆమె తలిదండ్రులు అంత అసమర్థులుగాదు. ఒక్కగా నొక్క కూతురుకు మంచి సంబంధం—రాజాలాంటి సంబంధమే తీసుకొచ్చేవారు! కాని అంతకాలం జానకి ఉపేక్షించలేదు. ఉద్రేకాలకు లొంగిపోయింది. పురుష వాంఛలకు బానిసయిపోయింది.

ముకుందం సర్వసమర్థుడూ. ఉన్నతుడు. సంస్కారి అనుకున్నదేగాని. అతనిలోని లోతులను అర్థంచేసుకో ప్రయత్నించలేదు. జానకి అప్పుడున్న స్థితిలో అర్థం అవలేదు. యువకసాంగత్యం మిక్కుటంగా అభిలషించింది. ముకుందంతోటి తన జీవనం స్వర్గప్రాయం అనుకున్నది. ఏ యితర స్త్రీ పురుషులకు లభ్యంకాని ఆనందాలు తాము అనుభవిస్తామనుకున్నది. అన్నీ ఎన్నో అనుకున్నది. కొంతకాలం అనుభవించింది.

జానకి వెళ్ళిపోయినప్పుడు.... వెళ్ళి ముకుందాన్నే పెళ్లిచేసుకుంది. అది చట్టబద్ధం కావచ్చు. సంస్కార బద్ధంకాదు. ఆమె వొంటిమీద విలువైన నగలున్నాయి. కనీసం రెండుమూడువేల రూపాయాల కిమ్మతుచేసే నగలు ఆమెవి. ముకుందం ఉద్యోగికాదు. సంపాదనాపరుడూ కాదు. అతనికి జానకిని పెళ్ళిచేసుకోవడం యిష్టం లేదు. అయినా ఏం చేయగలడు పురుషుడు.... స్త్రీ తనంతతా వలచివచ్చిన....

ముకుందం ఆశించింది ఒక్కటే. తను ఉద్యోగానికి అర్హుడు.కాకపోవడంవల్ల సుఖంగా జీవితం వెళ్ళిపోయేమార్గం. అతనిప్రయత్నానికి జానకి మొదటి సోపానం అయింది. జానకితో ఆవిషయంచెప్ప సాహసించలేకపోయాడు.

'మనం ఎక్కడకైనా వెళ్లిపోదాం. దూరంగా. సుఖంగా బ్రతుకుదాం' అన్నప్పుడు 'ఎలా?' అనేప్రశ్న వేయలేదు. స్త్రీకున్న ధైర్యం కొన్ని విషయాల్లో పురుషునికి వుండదు. ప్రేమించినస్త్రీ. డబ్బు. యోగ్యతా. గౌరవం. ప్రతిష్ఠ ఏవీ చూడదు. అవన్నీ ఆక్షణంలో స్వల్పం. అల్పాతిఅల్పంగాను అవుపిస్తాయి. సంపాదలేని ఏపురుషుడూ. తానొకవేళ ఒకర్ని ప్రేమించినా అంత తేలిగ్గా పలాయనం చిత్తగించలేడు.

రెండు మూడు సంవత్సరాలు సుఖంగానే గడిచాయి. జానకి ముకుందం దేవలోకంలోంచి ఈ లోకంలోకి కేవలం ఆనందం అనుభవించటానికి వొచ్చిన అప్సరస జీవులుగానే బ్రతికారు. జానకికి వొంటిమీద బట్ట తప్ప మిగిలింది వేరేలేకపోయింది మూడోఏడు పూర్తయేసరికి.

ఒకరోజు తెగించి అడిగింది జానకి ముకుందాన్ని. అప్పటివరకు అనేకసార్లు అదే మాట అడగాలనుకున్నది. కాని ధైర్యం లేకపోయింది. ధైర్యంకన్నా అవసరం లేకపోయింది. ఇక రోజులు గడవడం దుర్లభం అయిపోయింది. కనక ధైర్యంచేసింది.

'పోనీ మీరు ఏదైనా ఉద్యోగం చెయ్యగూడదూ?' అని. ముకుందం మృదువుగా నవ్వాడు.

'నవ్వడంగాదు....మనం బ్రతకడం కష్టం గదా....' ముకుందం ఏమీమాట్లాడ లేదు.

'ఇంతకాలం ఎలాగో గడిచింది. యిక ముందు మార్గం అవుపించడం లేదు. ఏసంపాదనా లేకుండా యిలాగా కూర్చుంటే....'

'ఇప్పటివరకూ ఎలాగడిచిందో అలానే ముందూ గడుస్తుంది' అన్నాడు ముకుందం గంభీరంగా.

'సొమ్మంతా అయిపోయింది. డబ్బంతా అయిపోయింది!'

'ఇంకా చాలా వున్నదిగా' అన్నాడు.

'ఎక్కడ?'

'పుట్టింటి దగ్గర!'

జానకికి పుట్టెడు దుఃఖం పొంగుకొచ్చింది. వాళ్ళ చలవవల్లనే ఈ మూడేళ్ళు గడిచింది. ఇప్పుడు ముకుందం ఎదురు తిరుగుతున్నాడు.

ముకుందం ఓదార్పుగా చెప్పాడు.-

'మనం కష్టపడవలసిన పనిలేదు....ఓమంచి రోజు చూచి యింటికి పోయిరా....ఈ సారి కొంచెం ఎక్కువగానే పట్టుకురా........'

జానకి అభిమానం దెబ్బతిన్నది.

'ఇన్నాళ్ళూ వాళ్ల మొఖం కూడా చూళ్ళేదు. అమ్మ నాన్నా చచ్చారో బ్రతికారో కూడా తెలీదు' కోపంతోనే అన్నది.' అలాంటివాళ్ళ దగ్గరకు ఏ మొఖం పెట్టుకుని వెళ్ళేది. చచ్చినా పోను. తిండి లేకపోతే మలమల మాడి చస్తాను. నాలుగు గడపల్ల దగ్గరముష్టెత్తుకు బ్రతుకుతాను'

జానకికి జ్ఞానోదయం అయింది. ముకుందం ఎత్తులు పారలేదు. ఎన్నోరకాల చెప్పి చూచాడు. అయినా, లాభం లేకపోయింది.

జానకి సంసారంలో హాలహలం పుట్టి ఆరునెలలు కావస్తోంది. ఎంత సాధించినా ముకుందం సంపాదనలోకి దిగలేదు.

'ఏ కిల్లీ కొట్టో పెట్టికోమని' సలహా యిచ్చింది జానకి. లాభం లేకపోయింది. 'నాకేం అవసరం లేదు.' అన్నాడు.

'నిన్ను నమ్ముకుని బలవంతాన వొచ్చాను. లేకుంటే సుఖంగా బ్రతికేవాణ్ణి' అనటం సాగించాడు.

అతని తత్వం ఏమీ అర్థం కావటం లేదు. 'పురుషుడైనవాడు ఏ సంపాదనా లేకండా, భార్య ఆస్తిమీద, డబ్బుమీద ఆధారపడి వుండటం ఎంతో నీచం' అనుకున్నది జానకి.

ఉన్నట్టుండి ముకుందానికి జ్వరం ముంచుకొచ్చింది. విపరీతమైనదగ్గు, ఆయాసం.... జానకికి భయం వేసింది. కాలు చెయ్యి ఆడలేదు. ఆడకూతురు ఏం చేస్తుంది. చేతిలో కానీ లేదు. ఉన్నప్పుడు ఉన్నతంగానే జీవించారు. కాని యిప్పుడు పస్తులు పడుకోడం అలవాటయింది.

ముకుందం జ్వరంతో బాగా నీరసించి పోయాడు. జానకితో ఒకటి రెండుసార్లు అన్నాడు—

'నీవు నమ్ముకుని బ్రతకలేవు జానకీ. నీ వాళ్ళ దగ్గరకు వెళ్లి సుఖంగా బ్రతుకు' అని.

ఓ డాక్టరు చూచి ముకుందం జబ్బు టి. బీ. గా మారుతోందని చెప్పాడు. గుండె బాగా నీరసించి పోయిందని, ఎక్కువ విశ్రాంతి కావాలని చెప్పాడు.

ముకుందానికి విశ్రాంతి వుంది. చేతిలో పుష్కలంగా డబ్బే లేదు. అది వుంటేగాని రోగం నయంకాదు.

అతనికి ధైర్యం సడలింది. బ్రతుకుతానన్న నమ్మకం దిగజారిపోయింది, జాన

కికి కూడా అదే అనుమానం. కానీ తిరిగి యింటికి వెడితే.... ఈస్థితిలో ఆదరిస్తారా! కుక్కను తరిమినట్లు తరిమి కొడతారు. గౌరవం మాట దేముడెరుగు. కనీ సాదరణ గూడా లభించదు. ఒకవేళ ముకుందం.... అనగూడదు కాని.... అయితే తనగతి? ఏది శరణ్యం? బుర్ర బద్దలైపోతోంది ఆలోచనలతో. ఏ తరుణోపాయం తోచ లేదు. ఇదంతా తన స్వయంకృతం అనుకోక తప్ప లేదు. అయినా తిరిగి ఏ ముఖంతో తలిదండ్రుల్ని ఆశ్రయిస్తుంది! ఏనూతిలోనో, గోతిలోనో పడి చావటం మేలు.

లోకం తనని కులట, పతిత అంటుంది. అట్లా అనబడే కార్యం తనేమీ చేయలేదు నిజానికి. తను పతివ్రత. అయినా లోకం వెలేస్తుంది. లోకం నిందలకు స్త్రీ తలవొగ్గ లేదు. ఈ భారతదేశంలో ఏ పవిత్రనారి కూడా లోకాన్ని ఎదిరించి బ్రతకలేదు. పురుషుడు విషయం వేరు. 'ప్రేమ' ఎంతో పవిత్రమైంది అనుకున్నది- 'ప్రాణాపాయకరమైంది' అని అనుకోలేదు.

రాత్రంతా ఆలోచనలతో సతమతమైంది. కళ్లు నిద్రలేక జ్యోతు లయినాయి. సంస్కార విహీనమయింది. ఉదయానికల్లా ముకుందం అవుపించలేదు. ఎంత వెదికినా కనిపించ లేదు. కన్నీరు మున్నీరుగా ఏడ్చింది- అబల, స్త్రీ, ప్రేమతపస్వి అయిన జానకి.

★

జానకిని గురించి నాకు అంతవరకే భోగట్టా అందింది. ఆవిడరాసిన ఉత్తరాల ద్వారా. ఆ తర్వాత జానకి ఏమైందో తెలీ లేదు. ఎక్కడున్నదో, ఏంచేస్తున్నదో తెలియదు. ఆ ముకుందం రోగంతో పతనమైనాడో, బ్రతికాడో కూడా తెలియదు. ఏది ఏమాత్రం సవ్యంగా జరిగివున్నా జానకి కనీసం నాకు ఉత్తరం వ్రాసివుండేదే. ఒకటి రెండు సార్లు అనుకున్నాను. వెదికి జానకిని తీసుకొద్దాము, ఎలాగో నచ్చజెప్పి తలిదండ్రులకి వప్పజెబుదామని. అది నా వూహా మాత్రమే. వాళ్లు వొప్పుకుంటారా లేదాఅన్న ప్రసక్తి లేదు. అసలు జానకి రాదని నాకు తెలుసు. ఆమె జాడ తెలిస్తేగదా ఏ ప్రయత్నం చేయడానికైనా!

జానకిని గురించి ఆలోచించుకున్నప్పుడు నాకు జీవితంమీద, వైవాహిక జీవితం మీద విరక్తి కలిగేది. ప్రేమ ప్రేమంటూ పలవరించి తన నాశనాన్నితనే ఆపాదించుకొంది. నమ్ముకున్న ఒక్కగానొక్కడు వచ్చి మోసగాడై ఆమె జీవితాన్నే నాశనం చేశాడు. మగవాళ్ళ ప్రేమలు అంతా బుద్బుద ప్రాయాలని జానకి అనుభవం వల్లనే తెలుసుకో గలిగాను. పెళ్ళి చేసుకోవటమంటే తగనిభయం వేసింది. అంటే చూస్తూ చూస్తూ హృదయాన్ని, శరీరాన్ని యావజ్జీవితాన్ని ఒక పురుష పుంగవుడి చేతుల్లో పెట్టడం, అతని యిష్టాలకు, అభిరుచులకు అనుగుణంగానే వ్యవహరిస్తానని బాసచేయడం, ఈ వివాహబంధనం స్త్రీని పురుషునికి బానిసను చేస్తుంది. రక రకాలైన యంత్రంగా మారుస్తుంది.

అలాంటి యాంత్రిక జీవితం జీవించడానికి నా మనస్సు వొప్పుకోలేదు. నాన్న అమ్మ ఎంత బ్రతిమలాడినా సుతారామూ పెళ్ళికి వొప్పుకోలేదు. 'పెళ్లిచేసుకుని ఆ బాధలు నేను భరించలేను' అని చెప్పాను. అందుకే చదువు పూర్తిచేశాను. ఏదైనా ఉద్యోగంలో చేరి నా బ్రతుకు నేను బ్రతుకుదామని. నాన్న అందుకు వొప్పుకోలేదు. స్త్రీ జీవితానికి ఉద్యోగం ముఖ్యం కాదన్నారు. సంసారిఅయి జీవితం గడపడంలోనే అందం, ఆనందం వుందన్నారు! సరైన వరుణ్ని తాను వెదికి తీసుకొస్తానని మాటయిచ్చారు కూడా.

అప్పటికిగాని నేను ఒక నిర్ణయానికిరాలేక పోయాను. నేను అసమర్థురాలిని గాదు- ఏది ఏమైనా ఒక ఉద్యోగం సంపాదించుకో గలను. పెళ్ళిచేసుకుంటే మాత్రమేం?

అనేక సంబంధాలొచ్చాయి. అందర్నీ కాదన్నాను. నాకాలేజీ జీవితంలో అనేక వందల మంది కుర్రాళ్ళని చూచాను. వాళ్ళ నడవడి, బట్టలు, నా కసహ్యం అనిపించేవి. చివరికి గుంటూరునుండి వొచ్చినాయన్ని గురించి నాన్న చెప్పారు. అతని పేరు వేణుట. కాలేజీలో ఉద్యోగం చేస్తున్నారట. యం. ఏ. చదివారట. చాలా సామాన్యంగా వుంటారని. అసలు చదువుకున్న వ్యక్తల్లేనే వుండరని, నిగర్వి అని....ఏవేవో చెప్పారు నాన్నగారు.

అయినా నేననుకోలేదు. "వేణు" ని చూచే వరకూ మనస్సు ఆరాట పడలేదు. కాలేజీ ఉద్యోగం అంటే సూటు, బూటు, పెద్ద డాంబిక మైన వేషం వూహించాను. రేగిపోయిన జుట్టు ఓ పైజామా, మామూలు చొక్కా వేసుకుని పెళ్ళిచూపులకు వొస్తారని అనుకోలేదు. 'వేణు' ని చూచినప్పుడే అనుకున్నాను-

'చాలా మంచివారని'

'చాలా మంచివారు' అని అన్నది ఓసారి జానకి ముకుందాన్ని గురించి. చప్పున జ్ఞాపకము వొచ్చింది. అయినా 'వేణు' అలాంటి దగుల్బాజీవాడు కాడు. కాలేడు.

పెళ్ళయిన సంవత్సరానికి ఓసారి రాజమండ్రినుండి గుంటూరు వెడుతోంటే జరిగిన సంగతి. అప్పటికి వేణుని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నా ననుకుంటాను. నా మనస్తత్వం ఎలాంటిదో వారిదీ అలాంటిదే. నేను ఎంత నిరాడంబరంగా వుండాలని అనుకునేదాన్నో, అంతకు రెట్టింపు నిరాడంబరత వారికి. ఆయన చేసుకోడానికి పెళ్ళి చేసుకున్నా, మహా వేదాంతి. మహర్షి తత్వం ఆయనగారిది. అందుకే మేమిద్దరం ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకోడానికి అట్టేకాలం పట్టలేదు. మాది ప్రేమకాదని ఎవరూ అనలేరు. ఒక చోట వున్నప్పుడు, ఒకరు లేనిదే మరొకరం లేమనుకునేవాళ్ళం. నేను రాజమండ్రి వెళితే, వారు గుంటూరులో వుంటే, యిద్దరిమధ్యా కనీసం ఉత్తరమైనా నడిచేది కాదు. అయినా నాకు సంతోషమే. అనుమానం లేదు. 'వేణు' తత్వం నాకు బాగా తెలుసు. 'మన 'ప్రేమ'కు పోస్టాఫీసు సాక్ష్యం కాదు. మన మనసులే' ననేవాడు వేణు.

బెజవాడ స్టేషనులో జానకి అవుపించింది. నాకు ప్రాణం లేచివచ్చినంత పనయింది. అసలు జానకే అని పోల్చుకో గలిగాను. ఓ క్షణం కనుమరుగైతే ఆమె దాటిపోయేదే! అసలే సన్నగా వుండేదేమో. మరీ పరిస్థితుల వత్తిడికి ఎమికలప్రోవై పోయింది. నల్లబడ్డదికూడా....అందంఏకోశానాఅవుపించలేదు. అదే జానకిగాక మరొకరైతే, నా హోదాకు మట్టుకు నేను మాట్లాడివుండక పోదును. గుర్తించి పిలిచాను.

'జానకీ!' అని.

వెనుతిరిగి చూచింది. 'పార్వతీ నువ్వా!' అన్నది.

'అవును....రా' అని పిలిచాను. సెకండ్ క్లాసు పెట్టెలోకి రమ్మంటే ఎంతకీ రాదే. 'అది దొరలపెట్టె. నే రాను' అంటది.

నన్ను చూచి బొలబొలా ఏడ్చింది.

'అతను మళ్ళీ కనిపించాడా?' అడిగాను.

సమాధానం చెప్పకుండానే తెలిసింది.

బండి బయలుదేరిం తర్వాత కొంత సేపటికిగానీ జానకి తేరుకోలేదు. 'గొలుసులాగి బండి దిగిపోతానని.' మొండికేసింది. కాని అలా చేయలేక పోయింది.

'నీతో చాల విషయాలు మాట్లాడాలి. గుంటూరు వెడదాం రా' అన్నాను.

'నేను రాను' అన్నది.

'వారు ముకుందంలాంటివారు మాత్రం కాదులే' అన్నాను.

'ఇస్. అతగాడి పేరెత్తకు పార్వతీ' అన్నది. ఆమె కళ్లు తిరిగి అశ్రుపూరితాలయినాయి.

'అయితే నీవు పెళ్లి చేసుకున్నావన్న మాట........నువ్వా దిగావా రొంపిలోకి' అన్నది లోతుల్లోంచి, బాధల్లోంచి.

'తప్పని సరైంది' అన్నాను సమాధానంగా.

జానకిని గురించి చాలా యోచించాను....

'పోనీ నిన్ను తిరిగి మీవాళ్ళదగ్గరకు పంపుతాను. పోరాదూ?' అన్నాను.

'కృష్ణలోపడి చస్తాను' అన్నది.

'అంతపని చెయ్యవద్దులే....కాస్తో కూస్తో చదువుకున్న దానివి. వారికి ఎలాగూ కాలేజీలో ఉద్యోగం కదా....నిన్ను పరీక్షకు చదివిస్తాను. చదువు. ఏదైనా ఉద్యోగం చేసుకోవచ్చు' అన్నాను.

'నేనంటే నీకెందుకింత దయ పార్వతీ' అన్నది.

జానకి పిచ్చితనానికి నవ్వొచ్చింది.

'పోనీ మాకొక ఫామిలీ డాక్టరమ్మ వుంది. ఆవిడ దగ్గర నర్సుగా చేరు....ఆయనగారితో చెప్పి ఒప్పిస్తాను' అన్నాను.

ఏదైనా చేయడానికి సిద్ధపడ్డది పాపం జానకి!

★

'వేణు' ఏమైనా అనుకుంటాడని నాతో రావడానికి జానకి సిగ్గుపడ్డది కాని అంతకన్నా ఆమెకు ఆప్తులు, ఆదరించగలవారు మాత్రం ఎవరున్నారు? వారితో జానకిని గురించి చెప్పాను. సానుభూతితో అంతా విన్నారు. దయగా ఆలోచించారు. లాలనగా జానకిని పలకరించారు.

'చాలామంది మగవాళ్లు అంతే నమ్మాయ్. అంతమాత్రాన హైరానపడి ప్రయోజనం లేదు.' అన్నారు.

జానకి జీవితంలో వానకురిసి వెలిసినంత పనయింది. హృదయం తేలికయినంతగా పీలయింది.

'మీ దాంపత్యం యింత బాగా వుంటుందని నే ననుకోలేదు పార్వతీ!' అన్నది.

జానకిని డాక్టర్ రాధారావు దగ్గర నర్సుగా చేర్పించాలని ఆయన ప్రయత్నం చేశారు, రాధారావు మా ఫామిలీ ఫ్రెండ్ అన్నాను. రాధ చదువుకునే రోజులో 'వేణు'తో స్నేహమట. ఆ స్నేహం అలాగే వుండిపోయింది. 'వేణు' ఆ విషయం నాతో ఎప్పుడో చెప్పారు. పెళ్ళయిన క్రొత్తలోనే తనకొక స్నేహితురాలున్నట్లు, చాలా మంచిదని.

అనుమానం నాలో కలగక పోవడానికి కారణం- ఆయన చాల నిర్మోహమాటంగానే చెప్పటమే ననుకుంటాను. రాధాదేవి కాలేజీలో చదివే రోజుల్లో వారితో ఎలానో పరిచయం అయింది. ఆ పరిచయం స్నేహంగా మారింది. స్నేహం స్నేహంగానే వుండిపోయింది. ప్రేమగామారే ప్రమాదం ఆనాటికీ ఈనాటికీ కలగలేదు. 'ధన్యోస్మి' అనుకున్నాను, వారా విషయం చెప్పినప్పుడు.

రాధాదేవి చరిత్ర చాలా విచిత్రమైంది. ఆవిడ చాల బీద కుటుంబంలో పుట్టింది. ఎలాగో కష్టపడి చదువుకుంది. చదువు లేకపోతే గతిలేదని ఆమె భావన. 'ఆమె అంత దరిద్రురాలు కావటంవల్లనే నా ఆదరం చూరగొన్నది' అంటాడు వేణు. నిజమేనేమో ఎలా కాదనగలం? కొందరు కార్లు, సిల్కులు, రంగులు, పై మెరుగులు చూచి ఎలా మనసు పడతారో, మరికొందరు, పరిశుద్ధమైన మనస్సును అర్థం చేసుకున్నప్పుడు ఆరాట పడతారు. రాధాదేవి బాగా తెలివిగలది కావటం వల్ల, వేణు ఆమె అంటే అభిమానం చూపించాడు. చాల బీదపిల్ల కావటంవల్ల కొంత డబ్బు సహాయం చేసేడుట. అవన్నీ వేణు చెప్పినప్పుడు 'రాధాదేవి' అంటే నాకు తెలియకుండానే నాలో ఆమెమీద ప్రేమ ఏర్పడ్డది. అసూయ పడతాననే అనుమానం కూడా వేణుకి కలగలేదు. అదీ ఆయన తత్వం.

ఈ మధ్యనే రాధాదేవి వివాహం చేసుకున్నది, మా పెళ్ళిఅయిన కొద్ది రోజుల్లోనే. 'వేణు' పెళ్ళి అయితేగానీ తాను చేసుకోనని పట్టు పట్టిందని అసలు కారణం అదికాదని చెప్పాడు వేణు,

రాధాదేవి 'రావు' అనే ఒక అతన్ని ప్రేమించిందట. అప్పటికే 'వేణు'తో ఆమెకు పరిచయం. చదువుకున్నవాళ్ళుకూడా యిలా ప్రేమ, ప్రేమ అని ఎందుకు పడిచస్తారో నా కర్థం కాలేదు. ప్రేమించిందే పో పెళ్ళి చేసుకోవచ్చుగా. అదీ చేయలేదు. కొంత కాలం అతగాడితో కులికింది. అందులో చదివేది డాక్టరు కోర్సు. రావు తర్వాత పరారైనాడు.

వేణు ఉదయం కాలేజీనుండి వొస్తూనే అన్నాడు-

'ఈవేళ సాయంకాలం డాక్టరు రాధారావు టీ కొస్తుంది. రమ్మని చెప్పాను. అప్పుడే జానకి విషయంకూడా తేల్చుకుందాం' అని.

'రాధారావు ఒక సామాన్య వ్యక్తికాదు. డాక్టరు. ఆమెకి తగ్గమర్యాదలు చేయగలమా అని నా అనుమానం.' అన్నాను వేణుతో.

'రాధ అలాంటిది కాదు పార్వతీ, మనలో మనిషిగా కలిసి పోతుంది. ఆమెనుగురించి నువ్వే విన్నావేగాని, ఆమెను చూడలేదు. నీలాగే వుంటుంది. అంతే. ఆమెకోసమని పెద్ద అట్టహాసం ఏమీ చేయనవసరం లేదు' అన్నాడు.

ఎంత మన మనిషైనా, ఎంత వేణుకి రాధ స్నేహితురాలైనా, అతిథిగా వొచ్చినప్పుడు ఆమె హోదాకితగ్గ మర్యాద చేయడం మా కర్తవ్యం.

రాధాదేవి వొస్తున్నదని చెప్పినప్పుడు జానకి ఆనందం ఇనుమడించింది. హృదయ భారమంతా ఒక్కసారిగా తీరిపోయినట్లే భావించింది.

'ఆమెగారు ఎలా వుంటుంది పార్వతీ?' అడిగింది మామూలుగా. అమాయకంగా చిన్నపిల్లకుమల్లే ప్రశ్నించింది.

'నిజానికి ఎలా వుంటుందో నాకూ తెలీదు. నేను ఎప్పుడూ ఆమెను చూడలేదు' అన్నాను.

జానకి నమ్మింది కాదు. తనతో పరాచికాలాడుతున్నా ననుకుంది.

'బాగా అందంగా వుంటుందా?' అన్నది.

తనకంటె అందంగావుంటే అసూయపడే తత్వం జానకిది. ఇన్ని ఎదురుదెబ్బలు తిన్నా ఆనైజం మానలేదు. స్త్రీ తత్వానికి మామూలే అది. అలా అసూయపడటమూ....

'బహుశా ఉండవచ్చు' అన్నాను.

'పార్వతీ! నర్సుగావుంటే, వొచ్చేరోగులు, పోయేరోగులు, మహా అసహ్యంగా వుంటుంది కదూ!'

'అసహ్యం అయితే రాధ ఎలా భరిస్తుందంటావ్. అంతా అలవాటు' అన్నాను.

ఆ రోజు ఏర్పాట్లన్నీ జానకి స్వయంగా చేసింది. హాల్లో నాలుగు కుర్చీలు, టీ టేబిలు, అందంగా అమర్చింది. ఫ్లవర్ వేజులు చక్కగా పెట్టింది. యిల్లంతా ముస్తాబు చేసింది. బాగా అందంగా తయారయింది. నన్ను వొద్దన్న కొందికీ ముస్తాబు చేసింది.

'వేణు' ఈ తతంగమంతా చూచి ఆశ్చర్య పోయాడు.

'ఏమిటి పార్వతీ ఈ వ్యవహార మంతాను, ఇదంతా నీ పనా, జానకి పనా' అన్నాడు నవ్వుతా.

'జానకే'

'ఇవన్నీచూచి రాధాదేవి సంతోషించి తనను....'

జానకి సిగ్గుపడ్డది. కళ్లు చిలిపిగా నవ్వుకున్నయ్. సిగ్గు మొఖాన్ని, శరీరాన్ని కప్పి వొయ్యారాల్ని వొలక బోసింది.

అయిదు గంటలకల్లా రాధాదేవి రానే వచ్చింది. ఆవిడ డాక్టరు అని నే ననుకోలేదు నిజానికి. మామూలు ఓ తెల్లచీరకట్టుకుని, అదేరకం రవికె వేసుకుని వుంది. డాక్టరు హోదా కాదు గదా, కనీసం ఏరకమైన హోదా కూడా అవుపించలేదు మనిషిలో.

'నమస్కారం పార్వతీ!' అన్నది.

'నమస్కారం' అబ్బ! ఎంత చనువు. ఎంత చక్కటి అణకువ. నాకు అబ్బరం అయింది ఆమె ప్రవర్తనకు. ఆమె దగ్గర కొత్తదనం ఏమీ ఫీల్ కాలేకపోయాను. 'వేణు' కాఫీతాగి అవతల గదిలోకి వెళ్ళి చదువు కొంటున్నాడు. నేను, రాధా, జానకి, మా మూలు స్నేహితులకుమల్లే పిచ్చాపాటీలో పడ్డాం. హృదయాల్ని చీల్చుకుని అనేక రహస్యాలు బయటపడ్డాయి కూడా నేమో! కాకపోతే ఒక్క అరగంట సంభాషణలో 'ఏవోయ్' అన్నంత ఆత్మీయంగా రాలేము గదా!

ఆ చనువు పురస్కరించుకునే రాధతో అన్నాను-

'ఏమోయ్ నీ పెళ్ళికి మమ్మల్ని పిలవవన్నా పిలవలేదు?'

'ఏం పెళ్ళి—నా పెళ్ళి అయిపోయి అయిదు సంవత్సరాలైంది.' అన్నది.

'మరి మొన్ననే అయిందన్నారు వారు' అన్నాను.

'అదంతా ఓ విచిత్రమైన గాధలే. ఈ మధ్యనే సంసారం పెట్టాం' అన్నది నవ్వుతో డాక్టరమ్మకు కూడా సిగ్గు వుంది.

'అయిదేళ్ళనాడే నేనూ, రావూ పెళ్ళి చేసుకుందాం అనుకున్నాం. అనుకున్నప్పుడు అయినట్లే లెఖ్ఖ. మంగళసూత్రం కట్టటం ....తరువాత హాయిగా....'

'అవును అర్థమయింది.' అన్నాను.

జానకి కేవలం ప్రశాంతంగానే వుంది.

'ఏదో మాటా మాటావచ్చి రావు అలిగి వెళ్ళిపోయాడు. కొంత కాలం దేశయాత్ర చేసి వచ్చాడు. అయినా ఒకసారి అతన్ని చేసుకుందా మనుకుని, ఏ స్వల్ప కారణం వల్లనో తిరిగి మరొకర్ని ఎలా చేసుకోను! అందుకే అతనికోసం ఎదురు చూస్తూ వున్నాను యింతకాలం. సంవత్సరం క్రితం రావు కనిపించాడు. అప్పుడు నేను వైజాగ్‌లో పనిచేస్తున్నాను. సముద్రపు వొడ్డున స్పృహ లేకుండా పడివున్నాడు. బట్టలన్నీ తడిసిపోయి నానాఖచాటాగా వున్నాడు. బహుశా సముద్రంలో పడివుంటాడు. లేక సొమ్మసిలి పడి పోయాడో! నాడి పట్టుకు చూద్దును కదా! చాలా నీరసంగా వుంది. అప్పటికి వారం రోజులైవుంటుంది భోజనంచేసి.....

ఆ మరుక్షణంలోనే రావు నావాడను కొన్నాను. అంతకాలం అతను ఏవేవో దేశాలు తిరిగాట్ట.....

'హల్లో రావ్....కమాన్....' అని వేణు కేక వినిపించి ముగ్గురం లేచాం కుర్చీల్లోంచి. జానకి యింట్లోకి వెళ్ళింది.

రావును రాధ నాకు పరిచయం చేసింది. జానకితో పరిచయం చేద్దామని పిలిచాను. కాని జానకి రాలేదు. మగవాళ్ళంటే ఇంత అభిమానం, ఇంతసిగ్గు ఎప్పుడు నేర్చుకున్నదా అనుకున్నాను.

నేను వేణు, రాద, రావు, నలుగురం చాల సేపటివరకు మాట్లాడుకుంటూనే వున్నాం. వేణు స్నేహితురాలు రాధ. రాత్రి ఎనిమిది గంటలైంది. జానకి విషయం రాధతో చెప్పాం.

'రేపు తప్పకుండా పంపవోయ్ పార్వతీ! ఆ చిన్న విషయానికే యింతగా చెప్పాలా' అన్నది.

రాధా రావులు వెళ్ళిపోయారు.

'జానకీ ఇక రావచ్చు రా. వాళ్లు వెళ్ళిపోయారులే' జానకి పలకలేదు. ఓ అరగంట వుండి లోపలికి వెళ్లాను. ఎక్కడా కనుపించలేదు. కట్టుకున్న పట్టుచీర గది మధ్యలో విడిచి వుంది. చీర తీసి మంచంమీద వేస్తున్నప్పుడు ఓ కాగితం అవుపించింది. చేతులు వొణికాయి. వేళ్లు చల్లబడ్డాయి. అది చదువుతోంటే-

పార్వతీ!

నీ ఆదర్శాన్ని మరచిపోను. రావు ఎవరో. కాదు నా ముకుందం.....నన్ను మరచిపో. ఇక నన్ను చూడలేవు....

జానకి.....

అవును. తర్వాత జానకిని చూడలేదు.

అయినా జానకిని మరచిపోలేక పోయాను. ఆమె అన్నమాటలు ఇప్పటికీ నా చెవుల్లో రింగు మంటూనే వుంటాయి.

వెన్నెల కాస్తుంది. ఉన్నత స్థలాలు, విశాలమైన ప్రదేశాలు మాత్రమే వెన్నెలల్ని అనుభవిస్తాయి. గాలి వీస్తుంది. అదీ ఉన్నత స్థలాలను, విశాలమైన ప్రదేశాల్నే స్పృశిస్తుంది. ఇరుకు ప్రదేశాల్ని, గుహల్ని వెన్నెలలు గానీ, మలయ వీచికలు గానీ స్పృశించవు. ఆనందం, సంతోషం అనేవి బాగా ఎదిగిన కొన్ని హృదయాల్ని మాత్రమే స్పృశించి రంజింప చేస్తాయి. చీకటిగా-ఇరుకుగా వుండే మనసులు ఆనందాలకు,అనురాగాలకు దూరం అవుతాయి.

★

ఫిబ్రవరి విడుదల

ప్రపంచ ప్రసిద్ధి నందిన శరత్ బాబు రచనలకు అత్యుత్తమ తెలుగు అనువాదాలు, ప్రతి వారికీ అందుబాటులో ఉండే తగ్గింపు ధరలకు అందించ బడుతాయి.

అరక్షణీయ	0-8-0
పరిణీత	0-8-0
బడదీది	0-8-0

రూ. 2-0-0 లు పంపువారికి మూడు పుస్తకాలు రిజిస్టరు పోస్టులో పంపుతాము.

ఏజెంట్లు 25% కమీషను మినహాయించుకొని కావలసిన కాపీలకు ముందుగా డబ్బు పంపాలి.

ఆలస్యంగా చేరిన ఆర్డర్లకు కాపీలు అందక పోవచ్చు. నేడే మీ ప్రతిని రిజర్వు చేసుకోండి.

వివరాలకు:

జ్యోతి కార్యాలయం,

మద్రాసు-17.